

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyány utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Muzeele școlare.

Cu ocaziunea adunării generale a reuniunii învățătorilor din Arad P. C. S. dl director seminarial a făcut apel la învățători să trimită obiecte vechi, pentru muzeul seminarial.

Apelul acesta a aflat viu resunet la foștii elevi ai institutului, cari acum emulează în trimiterea obiectelor interesante pentru muzeu. Pe calea aceasta sperăm să avem în scurtă vreme o frumoasă colecțiune de anticități. Și lucrul acesta nu numai că nu-i spre greumânt ci din contră face o plăcere foștilor elevi de a-și manifesta recunoștința față de institutul în care au fost crescuți, precum dovedește următoarea scrisoare adresată de un harnic învățător, direcțiunii seminariale

Prea Cuvioase Domnule Părinte!

La părintescul apel adresat învățătorilor, cu prilejul adunării lor generale ținută în Arad, de a aduna monede și lucruri vechi pe seama muzeului dela institutul de sub înțeleapta dirigență a Prea Cuvioșiei Voastre — m'am hotărît ca în semnul *recunoștinței* să trimit spre acest scop un mic dar.

În adnex am pus și consemnarea colecției de 100 piese.

Primiți etc.

Iuliu Lucața
învățător rom. ort.

Iată un învățător împodobit cu frumoasa virtute a recunoștinței, cum află în scurtă vreme 100 piese de monede vechi pentru institut. Unele de mai puțină altele de mai multă valoare, nu importă, fie care e prețioasă pentru institut, care duplicatele le schimbă cu alte institute și așa toate le valorează. Mai presus de toate însă este prețioasă, alipirea fostului elev, de școala, care l'a crescut.

În anii trecuți a pornit domnul inspector reg. Árpád Varjassy o acțiune pentru adunarea obiectelor din 1848. A lansat un apel către lumea din afară să trimită cline ce are: arme, uniformă, monedă, carte, gazetă, scrisori, proclamații, cu un cuvânt tot ce află din 1848. La

acest apel incurând se umplu o cameră, două, trei, apoi întreg etajul din casa teatrului, iar acum s'a zidit palatul cultural pentru cuprinderea lor și de sine înțeles a tuturor obiectelor de valoare istorică-culturală.

Asociațiunile noastre culturale au omis de a face o atare colecțiune, ori mai bine zis n'au făcut aceea ce puteau să facă. Ar fi de dorit să o facă aceasta de acum înainte.

Noi insistăm și pe mai departe la preoții și învățătorii noștri să nu lase pierdute obiectele, cari pentru istoria culturală sunt o comoară neprețuită, căci aceasta colecție este cartea naturii ce ne-a păstrat trecutul pământului și a popoarelor se s'au succedat pe el cu cultura lor de odinioară.

În străinătate au și școalele poporale muzeele lor. De ce n'ar putea avea și ale noastre? Ne-am simți foarte fericiți dacă învățătorii noștri ar lua îndemn dela direcțiunea seminarială și și-ar aranja și ei mici muzeu în școalele lor în cari se adune anticități aflate în hotar și prin casele oamenilor. Monede, vase, arme, documente vechi cari ar fi mărturiile trecutului comunei și pe baza cărora s'ar putea construi monografia comunelor noastre.

Reuniunea învățătorilor din Arad s'a ocupat cu chestia monografiei școalelor confesionale. Învățătorul Petru Vancu din Măderat a și săvârșit frumoasă lucrare pe terenul acesta. Ar fi de dorit să se lărgească aceasta activitate culturală a învățătorilor noștri prin organizarea muzeelor școlare.

Sunt optimiști, cari cred că s'ar putea aranja cu prilegiul centenarului institutului pedagogic chiar și o expoziție a școalei confesionale. Pertractările acum decurg în direcțiunea seminarială și reuniunile învățătoresți, cari vor dovedi dacă avem ce cuprinde ori ba. De s'ar fi ocupat școala confesională mai de mult și cu chestiunea culturală-istorică, am putea arăta la serbarea centenară nu numai starea ei de astăzi ci și procesul ei de dezvoltare culturală. Pertractările sigur vor dovedi însă un început îmbucurător și că ce să poate în scurtă vreme face. Ar fi o mândrie națională dacă s'ar putea realiza expo-

ziția. Spiritul muncii ce l'am remarcat la ultima adunare generală ne va ajuta în nizuințele noastre culturale.

Frate de frate ajutat este ca o cetate tare, zice înțeleptul Solomon: să ne ajutăm reciproc ca să întărim cetatea culturai noastre. Nimeni să nu se socotească prea mic la acest lucru, căci din petricele să face cetatea.

Sfințirea bisericii din Răpsig.

Duminecă în 25 septembrie a. c. s'a săvârșit sfințirea bisericii renovate din comuna Răpsig. Spre scopul acesta Preasfințitul Domn Episcop Ioan, însoțit de protopopul-referentul școlar Dr. George Ciuhandu, alesul protopresbiter al Lipovei, Fabriciu Manuilă și diaconul ceremonial Cornel Lazar, a plecat din Arad cu motorul accelerat Duminecă dimineața la orele 6^{1/2}.

În gara din Boroșineu P. S. Sa e bineventat din partea protopretorelui Schauer Gabor, carele se atașază apoi suitei P. S. Sale împreună cu avocatul Dr. Teodor Burdan și preotul Ioan Ardelean, ambii din Boroșineu.

În gara din Răpsig P. S. Sa e bineventat din partea protopopului tractual Ioan Georgea și din partea judeului comunal, exprimându-și ambii deosebita bucurie, că pot saluta și primi în aceasta comună pe bunul lor arhieru P. S. Sa răspunde ambilor asigurându-i cu dragostea-i nemărginită, comentând lipsa sprijinului reciproc și adevărat al bisericii cât și al administrației pentru înaintarea, prosperarea și întărirea dulcii noastre patrii.

Dela gară P. S. Sa e condus la casa preotului local iar de aici cu litie la biserică, unde după îmbrăcarea arhierelui, sfințirea apei, sfințirea bisericii, a urmat oficierea sfintei liturgii. În decurcul sfintei liturgii P. S. Sa a hirotesit pentru protopresbiter pe părintele Fabriciu Manuilă. Răspunsurile ecteniilor liturgice le-a executat cu multă precizie corul răpsiganilor condus de preotul Mihail Cosma.

La sfârșitul sfintei liturgii, P. S. Sa a ținut poporului o cuvântare plină de învățături morale și practice. Fețele ascultătorilor tradau adevărul sulevat de înaltul prelat și în urma acelor părți din cuvântare, cari atingeau scăderile lor din trecut și prezent, vedeai de pe fețele lor promisiunea îndreptării.

După sfânta liturgie li-s'a servit oaspeților masă în școala confesională. Șirul toastelor la început P. S. Sa închinând întru îndelunga sănătate a gloriosului nostru monarh.

Poporul a aranjat după amiază petrecere populară unde s'a jucat jocurile „Călușerul“ și „Bătuta“.

După masă P. S. Sa a vizitat biserica credincioșilor din comuna Monerău. Aici după cetirea rugăciunii de deslegare, deasemenea a cuvântat poporului, îndemnându-i ași păstră cu sfințenie legea moștenită de moși strămoși, predându-o apoi nepăngărită fiilor și nepoților lor. Din Monerău P. S. Sa însoțit de suitea Sa, între uralele credincioșilor a luat calea spre gara din Bocsig, unde urcând trenul a sosit la Arad sara la orele 9.

Serbările din Iași.

Capitala Moldovei s'a îmbrăcat în haine de sărbătoare, aniversând iubileul de 50 de ani, dela înființarea celui mai însemnat institut cultural al ei. E vorba de Universitatea din Iași. Cincizeci de ani în viața unei universități, e un timp scurt, dar pentru universitatea din Iași e mult, dacă considerăm neajunsurile, prin cari a trecut. Față de aceste serbări iubilare s'a manifestat o deosebita atențiune; și nu fără cuvânt, căci unitatea culturii moldovene, ei trebuie să i-se atribuie. Ea prin tinerimea studioasă are să întrunească unitatea de aspirațiuni a Românilor moldoveni și în general a tuturor Românilor. În mijlocul tendențelor centrifugale ale altor neamuri ea își împlinește chemarea sa cu o abnegație exemplară.

Doi mari bărbați au avut partea leului, la înființarea ei: Domnitorul Ioan Alexandru I. Cuza, acest suflet nobil și Mihail Kogălniceanu, ale cărui merite au fost reliefate de N. torga. Acum 50 de ani, aceste două suflete, au reușit să ridice acest far luminos în mijlocul variilor tendențe și în mijlocul unei populații, ca a Moldovii. La început s'a lucrat la universitate cu mijloace foarte modeste. Profesorii erau plătiți cu 700 lei, anual, și numai însuflețirea i-a făcut, ca să-și sacrifice viața pe catedrele universității. Numărul auditorilor eră la început de tot mic, până pela 100, și apoi treptat s'a ridicat, iar acum variază între 1000—1200. Edificiul vechiu, necorespunzător s'a înlocuit cu altul modern în anul 1897.

Cu prilejul aniversării de acum, rectorul Universității a edat un „Anuar general“, unde se află întreg istoricul fiecărei facultăți, alături de unele studii importante și plăcute.

Un moment înălțător și de o elevație sufletească a fost pentru celce a azistat la aceste serbări, ținute după un program bine hotărât și anume:

Duminecă 25 sept. v. ora 4.30 p. m.

Sosirea M. S. Regelui, M. S. Regina, A. S. R. Principele Ferdinand, A. S. R. Principesa Maria, A. S. R. Principele Carol, A. S. R. Principesa Elisabeta.

Luni 26 sept. ora 5 p. m.

Ședința de orientare, la care au luat parte, toți delegații streini și români, împreună cu d-nii profesori universitari, în aula universității.

Marti 27 sept. ora 10 dimineața.

La teatrul Național. Prezentarea felicitărilor și adresele delegaților români și streini, serbare prezidată de M. S. Regele, încunjurat de întreaga familie regală și princiară.

Ținuta de gală.

Seara la 9 ore, serată de gală la Teatrul Național

Mercuri 28 sept. ora 10 dimineata.

Desvălirea și inaugurarea statuiei lui Mihail Kogălniceanu.

Ținuta de ceremonie.

Seara la ora 10, bal oferit de comuna Iași, la care a participat întreaga familie regală și princiară.

Joi 29 sept. ora 10 dimineata.

Deschiderea solemnă a cursurilor universității. Cuvântările ocazionale.

Ținuta de ceremonie.

Plecarea suveranilor a fost vineri în 30 sept. ora 9 seara.

N. I.

Convenirea de 20 de ani a absolvenților de teologie din a. 1891 a institutului teologic din Arad.

Un moment deosebit au avut în 29 sept. v. absolvenții teologiei din Arad, 1891. Hotărîrea lor de acum 20 ani de a se întruni, s'a realizat cu o deamă atențiune. Deja cea mai mare parte a preoților a sosit în Arad, Miercuri p. m. Joi la 9 ore s'a invocat Duhul Sfânt, apoi s'a oficiat parastas în memoria profesorilor și colegilor repausați.

Dintre absolvenți în număr de 19, excepționând pe cei cari au murit; A. Givulescu și V. Miș, nu s'au prezentat Dnii Gh. Papp iun., Aurel Roxin, Vasiliu Lungu, G. Cherecheș, T. Micluța, R. Motorca, I. Vuculescu, I. Lucața, T. Mager, T. Papp, cari în parte, și-au motivat absența.

După parastasul oficiat de S. Cornea, A. Cărăbaș și A. Nica, grupul a venit la Seminar, unde în sala festivă s'a deschis conferința pastorală prin cuvântul Părintelui S. Cornea. La conferință au participat I. P. C. S. Hamsea, P. C. S. R. Ciorogar și Corpul profesoral. În cuvântul de deschidere preotul Cornea, își exprima bucuria vederii lor, arătând totodată folosul convenirii, unde fiecare poate să împărtășească experiențele sale pastorale celorlalți. Salută în numele colegilor pe cei prezenți, mulțămind totodată și oaspeților pentru atențiunea ce le-a dat-o.

La salutul păr. Cornea ia cuvântul P. C. S. părintele Ciorogar, care arată însemnătatea culturală a institutului, unde s'au format atâtea caractere și căruia trebuie să-i mulțămim în mare parte înaintarea noastră culturală. Arată începutul bisericii bazat pe sistemul sinodal precum și înflorirea acesteia. Trece apoi la Marele Șaguna, care punând biserica noastră pe baza sentimentului comun, ne-a îndreptat pe calea cea adevărată.

Salută pe cei veniți în spiritul apostoliei adevărate.

Se trece la chestiunile pastorale, la cari ia cuvântul și I. P. C. S. Arhim. Hamsea. Dă diferite sfaturi preoțimei încheind cu cuvintele: „Oameni să fim să ținem câmpul deschis pentru muncă, și să ținem la caracterul pozitiv divin al preotului, căci atunci nu ne vom teme de viitorul bisericii și al neamului.”

Aici țin să amintesc numele preoților participanți: S. Cornea, preot în Bătania, T. Bugariu pr. militar în Timișoara, T. Pețian pr. în Alioș, A. Nica pr. în Almaș, A. Cărăbaș, pr. în Vereșmont, C. Puticiu

pr. în Cuvin, I. Popoviciu pr. în Berechiu, D. Popovici pr. în Cermeiu, I. Popovici pr. în Tótvarad, G. Pap sen. preot Darvaș.

A fost o sărbătoare de o elevație sufletească și dorim ca astfel de momente să fie cât mai dese.

Spiritul inspectorilor școlari.

Inspectorii reg. școlari s'au întrunit la 5 octombrie în Budapesta la conferință. Aceasta conferință a fost deschisă de Escelența Sa dl ministru de culte contele Zichy, de care școala confesională legă multe speranțe. Conferința aceasta a luat niște rezoluțiuni cari ating adânc școlile noastre confesionale. Domnii inspectorii anume par a nici nu mai țineă cont de autonomia bisericii noastre și de confesionalitate. Dăm aici concluzile acestei conferințe, cari au să servească ministrului de culte ca material la o nouă reformă a legii școlare.

„În comune fără școli sau acolo unde sunt nedumeriri în ce privește instrucțiunea în spirit național, este a se înființa numai decât școală normală de stat... Inspecțiunea școlilor trebuie înăspriată. În interesul propagării ideii de stat național școlile cari n'au clasă a V-a și VI-a și nici școală de repetiție, — să nu poată fi împărtășite de ajutor de stat, iar dacă s'au împărtășit până acum de acest ajutor, să fie lipsite de el...”

Aceste propuneri se pot realiza în cadrele legilor existente. Propunerile, însă, referitoare la școlile cari nu sunt de stat pot fi realizate numai prin crearea unor legi nouă.

Lefurile învățătoresți să fie urcate în măsura cerută de referințele noi de trai, pe seama copiilor să se înființeze în centrele comitatense internate...

Să se creeze un fond regnicolar pentru zidirea de școli, din care să se zidească școlile de stat necesare.

Dacă o confesiune oarecare plătește pentru susținerea școlii sale mai bine de 60 procente din darea directă de stat și majoritatea contribuabililor confesionali cere ca școala să fie statificată, — școala este a se statifica fără considerare la hotărîrea superiorității bisericești. Școala și locurile ei, trec în proprietatea statului.

Obligativitatea de-a cerceta școala se extinde până la vârsta de 14 ani pentru elevii obligați să cerceteze școlile zilnic; la vârsta de 16 ani pentru elevii cari cercetează școli de repetiție. Amenzile pentru necercetarea școlii sânt a se mări și pot fi înlocuite prin muncă silnică.

Amenzile aceste sunt a se întrebuiți pentru susținerea internatelor ce se vor înființa în fiecare comitat pe seama copiilor învățătorilor.

În interesul îmbunătățirii instrucției, școlile normale (pedagogiile) sunt a se statifica. În interesul propagării ideii de stat național și în școlile cu limbă de propunere nemaghiară — limba maghiară, aritmetica, geografia, istoria și constituția patriei sunt a se propune în limba ungurească și numai din manuale ungurești aprobate de ministrul de instrucție publică.

În cazul când statul contribuie la leafa învățătorului cu jumătate de venituri, învățătorul va fi numit de ministrul de culte și instrucție publică. Dreptul de disciplină asupra învățătorului îl exercită întotdeauna comisiunea de disciplină a consiliului administrativ și, ca for suprem, ministrul de culte.

Și superioritatea bisericească are dreptul de a porni proces disciplinar împotriva învățătorului și a desbata procesul, dar atât pornirea procesului disciplinar cât și sentința sunt a se aduce la cunoștința revizorului

școlar. Dacă revizorul școlar face apel împotriva pornirii procesului sau a sentinței, pornirea procesului sau executarea sentinței se poate pune în practică numai în urma și în sensul hotărârii ministrului de culte.

Dacă se va ivi necesitatea de a închide o școală cu limba de propunere nemaghiară, fiindcă s'au ivit nedumeriri în ce primește propunerea limbii ungurești și spiritul patriotic, — dreptul susținătorului școlii se pierde și statul este obligat a înființa în acest loc școală de stat în răstimp de 2 ani...

Impărțirea orelor și planul special de învățământ, și în școlile cu limbă de propunere nemaghiară, sunt a se face în limba ungurească..."

Expoziția de copii din Lancrăm.

Poporul din Lancrăm, a avut fericirea, ca „Reuniunea română agricolă sibiană“, să organizeze, duminică în 24 sept. n. a VI expoziție de copii, în acest sat vrednic de toată lauda. Cu aranjarea și ducerea la bun sfârșit a expoziției, — care a avut de scop îmbunătățirea stării sanitare a poporului din loc — au fost incredințați d-nii dr. Vasilie Stan, profesor la seminarul din Sibiu și Victor Tordășianu. Pe lângă ei s'au alăturat dr. Traian Petrașcu, medic în Tâlmăciu și Gheorghe Comșa, abs. de teologie.

Timpul nu i-a favorizat. Cu toate acestea, ajunși în Sebeșul-săsesc, au fost bine primiți de învățătorul A. Savu, și de aci cu toții au luat drumul spre Lancrăm. Ajunși în Lancrăm, preotul Vasilie Mateiu, ține o vorbire, la care răspunde d-nul dr. V. Stan și apoi mergând la biserică, se oficiază serviciul divin. Dela biserică se duc la școală, unde a fost expoziția. Se alege de prezident al expoziției d-nul dr. V. Stan, iar de al juriului dr. I. Elekes. De raportor e ales d-nul Victor Tordășianu.

Președintele, dr. Stan, deschide expoziția, arătând importanța cea mare ce trebuie să se pună pe creșterea copiilor. Arată, că toate statele se nizuiesc a ușura soarta cetățenilor și ușurarea aceasta se face prin ridicarea omului la treapta sa cuvenită. După această rostire, se împart între băieți smochine și bomboane. De toți au fost expuși 107 copii, dintre cari 56 de fetițe. Ți-eră mai mare dragul să vezi pe aceste odoare, care de care mai frumoase. Dintre ei au fost premiați 58. Înainte de a se ceți numele premiaților, în fața prezenților s'a ținut din partea d-nului dr. Petrașcu, medic în Tâlmăciu, o conferință „Nutrirea copiilor“. Conferențiarul, un „lancrăjan“ insuflețit, arată cum trebuie să fie nutriți copii, ca astfel să devină din ei oameni sănătoși. D-nul Petrașcu e ascultat cu un viu interes. Urmează apoi conferința d-lui învățător Ioan Pavel, învățător în Sebeșul-săsesc, despre „Greșeli în creșterea copiilor“. Arată prin exemple, multele greșeli în creșterea copiilor, greșeli făcute de părinți în lipsa de cunoștință.

Banii destinați pentru copiii premiați, s'au împărțit în ziua următoare, de d-nul notar A. Barbu, iar 100 cărțile folositoare, s'au dat copiilor de școală prin corpur didactice.

După toate aceste d-nul prezident îndemnând pe popor la creșterea în bine a copiilor, mulțămind lui D-zeu pentru ajutorul dat de a vedea expoziția a VI în Lancrăm, terminată cu bun rezultat, apoi mulțămind participanților pentru viul interes ce l'au avut pentru aceste serbări, declară expoziția de închisă.

Li-se dă conducătorilor mulțămită din partea preotului Mateiu și-i asigură că vrednicii frunțași din Lancrăm vor lucra ca sămânța odată aruncată să dea rod înșutit.

Și D-zeu le va ajuta, că sunt vrednici.

N. I.

Lucrările agricole în luna Octomvrie.

În această lună se continuă cu semănătura cerealelor de toamnă, cași cu culesul porumbului și al viilor. În localitățile unde s'a putut isprăvi mai de timpuriu cu culesul porumbului, miriștele se ară pentru semănătura de primăvară, ca cel mai potrivit lucru pentru astfel de semănături. Cei mai mulți însă din agricultorii noștri, arătura făcută în porumbiște o seamănă cu grâu. Acest sistem de cultură nu poate fi admis de agricultura sistematică, de oarece grâul se seamănă într'un pământ lucrat în iuțea și de multe ori plin de burueni.

În grădina de pomi.

Se începe sădirea pomilor în acele locuri unde gropile au fost făcute din timpul verei sau cel puțin cu o lună înainte de sădire. Sădirea se face numai în locurile svântate de prisosul de umezeală; în locurile cari în timpul iernei țin prea multă apă sădirea nu se poate face, căci până primăvara multe din rădăcini putrezesc. Mai înainte cu o săptămână, în gropi se așează tutorii și gropile se umplu cu pământ până aproape la suprafață, căci pământul până la sădire se mai îndeasă. Când pomii se scot din școală trebuie scoși cu toate rădăcinile și se scot atâți cât se pot sădi în aceea zi.

După ce s'au scos, rădăcinile cele mai groase se taie, ca din ele să dea altele mai tinere, ca astfel pomul, să se hrănească mai bine din pământ, se reteză puțin și crăcile ce-i formează coroana. Când se sădește pomul, se așează lângă tutore în așa fel ca să nu fie în bătaia vântului, se întind binișor rădăcinile și se acoperă cu pământ cât se poate de mărunțit.

Cu cât pământul va fi mai mărunțit, mai bine bătut pe rădăcini, cu atât pomul se va prinde mai bine. Dacă avem apă la îndemână, e bine să udăm toți pomii răsădiți, fiindcă apa așează mai bine pământul printre rădăcini și pe rădăcini, decât în cazul când omul bate pământul cu piciorul. După o săptămână dacă e timpul frumos se leagă pomii de araci cu teiu, în formă de opt culcat, între legătură se pune puține paie sau iarbă, ca coaja pomului să nu se zdrească de tutore.

Ca îngrijire.

Chiar din această lună la pomii bătrâni, dacă au mușchi, se rad cu o răzătoare, fără a vătăma coaja sănătoasă a pomului, după aceea se vâruesc cu var, amestecat cu puțină balebă de vacă, argilă și săpun negru, sau în loc de var, se poate întrebuința o soluțiune de calcaian în proporție de 8—10 kgr. la o sută de litri apă, ori 6 kgr. piatră vânăta la o sută litri apă.

Cu această soluțiune se spală tulpina pomilor și se stropesc toate crăcile, iar în jurul crăcilor mai groase, se fac legături cu cârpe de pânză sau de lână sau chiar cu fân și pe unde peste iarnă se vor adăposti multe insecte, încât primăvara ușor se pot omorî.

În grădina de legumi.

Pe lângă alte legumi nerecoltate în Septembrie, se recoltează în această lună și varza, cari peste iarnă se păstrează sau verde într'o anumită oada sau într'un șanț acoperit cu pământ, sau se păstrează murată.

Hrana vitelor.

Vitele de muncă trebuie bine hrănite, ca lucrările câmpului să se poată face cu mai multă ușurință; iar grajdurile și coșarele în cari au să ierneze vitele, trebuie bine curățite, lipite și văruiate, ca să poată să aibă în timpul iernei o căldură de 15—18 grade centigrade. Tot în această lună, cam pe la 14, se lasă berbecii între oi, ca acestea să poată făta primăvara.

Apicultura.

Pela sfârșitul acestei luni se vizitează toți stupii, spre a ști dacă în timpul iernii e destulă hrană, și după aceea se pun la iernat în podul unei case, dacă nu s'a făcut o anumită clădire pentru ei. Când stupii ierneză afară, ca să fie apărați în contra frigului, se acopăr cu rogojini și cu pae anume împletite.

V. S. Moga.

CRONICA.

Anunț. »Pentru școala confesională din Șeghiște, tractul Vașcoului, pe timp nedeterminat, se caută un învățător suplent. Cei interesați să se adreseze în scris ori verbal subsemnatului în Szegyesd p. u. Rény: Moise Popoviciu preot«.

Hirotesire. Înaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu a hirotosit sâmbătă — scrie „Tel. Rom.“ întru protopresbiter pe părintele dr. Vasile Saftu, noul șef al tractului Brașov.

Necrolog. Subscrișii cu inima frântă de durere anunțăm trecerea la cele eterne a mult iubitului tată, frate, moș, unchiu Mihail Leucuția paroh gr.-or. român întâmplată în 6 octombrie st. n. a. c. după grele suferințe, în etate de 67 ani și al 39-lea al preoției, împărțășit fiind cu sfințele taine ale muribunzilor. Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au așezat spre vecinică odihnă duminică în 8 oct. la orele 10 a. m. Comlăuș (Ó-Szent-Anna) la 7 octombrie 1911. În veci pomenirea lui! Vladimir, Luiza, Todor, Maria, Elena fii și fice. Matei Leucuția frate. Stefan Sivoș, Ioan Balogh, Pantelimon Ardelean, Iuliana Vaș gineri și noră. vād. Max. Leucuția cumnată. Mărioara Sivoș, Sabina Sivoș, Aurora Leucuția, Iuliana Leucuția, Elena Leucuția nepoate.

Concurse.

Prin aceasta să scrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia diecezană „Biserica și Școala“ pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți de la școala română gr. ort. din Sarafola ppresbiteratul B.-Comloș.

Emolumentele anuale sunt: 1. Salar fundamental 1000 cor. 2. Cvinvenalele prescrise de lege. 3. Pentru scripturistică 20 cor. 4. Pentru conferință când va participa 20 cor. 5. Cortel constatător din 3 odăi padi-

mentate, cuină și cămară apoi grajd, grădina dela cortel. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor. iar dacă mortul va fi dus în biserică 2 cor.

Dările publice pentru beneficiu și grădină le va solvi alesul din al seu. Pentru încălzirea și curățirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească. De curățirea și ținerea în ordine a locuinței învățătoresți pe din lăuntru se va îngriji alesul. Alesul e îndatorat a prestă serviciul cantoral atât în cât și afară de biserică, să conducă strana stângă, să instrueze elevii în cântările bisericești să-i conducă regulat în dumineci și sărbători și cu alte ocazii după uzul local la sta biserică fără alta remunerațiune.

Alesul e obligat a înființa și conduce cor bis. regulat pentru ce va fi remunerat special de comuna bis. anual 100 de cor. Cei cu 4 cl. gimn. sau civile vor fi preferiți.

Recurenții sunt îndatorați, ca în terminul concursual să se prezinte în vre-o duminică în sânta biserică din loc, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic. Recursele ajustate conform regulamentului din vigoare sunt a se trimite Prea Onoratului oficiu protopresbiteral gr. ort. român în Nagykomlós.

Din ședința comitetului paroh. gr. ort. rom. din Sarafola ținută la 10/23 sept. 1911.

Petru Govosdian
preș. com. par.

În conțelegere cu: *Mihai Păcățian* adm. protopop. 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din comuna Șeitin, devenită vacantă prin trecerea la cele eterne alui Dimitrie Marcovici fost preot în Șeitin, — să scrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Bis. și Școala.“

Emolumentele:

1. Una sesiune pământ arător de clasa primă, constatător din 46 jug. catastrale 527□;
2. Una grădină de legume de 190□;
3. Competința de pasc de 9 jug. catastrale 30□ pământ arător clasa primă.
4. Un estravilan dat ca intravilan de 648□.
5. Competința de bir 180 cor. și stolele legale.

Alesul e obligat a suportă toate dările după venitul parohiei.

Alesul e dator să catehizeze în două școli confesionale fără alta remunerațiune.

Dela recurenți se pretinde ca pe lângă atestatul de cvalificațiune pentru parohii de clasa primă să producă și atestat de maturitate; iar recursul cu documentele adresat comitetului parohial din Șeitin să le înainteze Prea onoratului oficiu protopopesc în Arad, având recurenții a se prezentă în vre-o duminică ori sărbătoare în sânta biserică din Șeitin spre a-și arată desteritatea în cele rituale și cuvântări bisericești.

Șeitin, din ședința comitetului parohial ținută la 7/20 august 1911.

Georgiu Șiclovan
preș. com. par.

Demetriu Micu
not. com. par.

În conțelegere cu: *Vasile Beleş* protopop. 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din Călăce se publică concurs cu termin de alegere la 30 zile dela prima publicare.

Salarul e 600 cor. în bani, locuință cu grădină de legumi, stolele cantonale îndatinat. Pentru întregirea salariului se va recurge la stat.

Reflecții au a se prezentat la sf. biserică spre a-și dovedi dexteritatea în tipic și cântare, având recursele cu documentele prescrise a le înainta la subscrisul în Feketegyörös.

F. Giriș la 21 septembrie v. 1911.

Petru Serb
protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci dela școala din **Bulza**, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata de parohie 516 cor. 40 fil. dela stat întregire la salariu 364 cor. și cvinevenalele după serviciul prestat.

2. Pământ în natură în valoare de 80 cor.

3. Pentru lemnele învățătorului 40 cor.

4. Cortel liber și grădină $\frac{1}{4}$ jug.

5. Pentru conferințe 20 cor., scripturistică 6 cor.

De încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alegândul inv. este îndatorat a ține strana cantorală în dumineci și sărbători, a instrui elevii în cântările bis. a lua parte la înmormântări și a conduce școala de repetițiune, fără alta remunerațiune.

Recurenții sunt poftiți ca recursele ajustate conform regulamentului pentru organizarea învățământului și adresate comitetului par. din Bulza se le substearnă în termenul de mai sus la oficiul protopopesc gr. or. rom. din Lippa (Lipova) și să se prezinte sub durata concursului în vre-o duminică, ori sărbătoare în sfta bis. spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Bulza 11/24 septembrie 1911.

Teodor Simedrea
preș. com. par.

George Ienci
not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeri* adm. protop.

—□—

2—3

Pentru ocuparea postului de învățător la școala din **Criștior** (Biharkristyor) așa numita școala din țiarină sau Criștiorul de sus se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“ cu următorul beneficiu:

1. Locuință stătătoare din 1 chilie, 1 culină și o cămară cu un teritor de 75 stângini □ pentru grădină de legumi.

2. Bani gata 600 cor. repartizați pe credincioșii aparținători la aceasta școală.

3. Dela înmormântare mare 1 cor. dela cea mică 40 fileri.

4. De încălzitul salei de învățământ se îngrijește comuna.

5. Întregirea salariului la suma prescrisă de lege se va cere dela stat tot așa și cvinevenalele.

Ceice vor ocupa acest post sunt îndatorați a catehiza a instrui și deprinde prunci de școală în cântarea bisericească precum și a conduce și deplini cantoralul în toată duminica și sărbătoare la s. biserică, tot așa și la funcțiunile obveninde în acea parte a parohiei.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită recursul cu documentele de lipsă adresate către comitetul parohial din B. Criștior la adresa P. On. Domn Adrian P. Deseanu protopresbiter gr. or. rom. în Vaszkoh; iar în atare duminică ori sărbătoare a se prezenta în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

B. Criștior la 14/27 septembrie 1911,

Comitetul parohial.

Cu consenzul meu: *Adrian P. Deseanu* ppresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala cu clasele superioare conf. rom. gr. or. clasele III până VI din **Capolnaș** conform ordinului Venerabilului Consistor Nr. 5263/911 să publică concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar fundamental în bani 1000 cor.

2. Locuință în natură cu grădină de legumi de $\frac{1}{4}$ jugăr.

3. Pentru scripturistică 10 cor.

4. Pentru conferințe 10 cor. Să observe, că suma aceasta o primește, dacă participă la conferință, având a dovedi cu act dela prezidiul conferinței.

5. Dela înmormântări unde va fi poftit fără liturgie 1 cor., iar cu liturgie 2 cor.

6. Dela părăstare unde este poftit 40 fileri.

Cvinevenalele să vor cere dela stat.

De curățirea pe dinlăuntru a locuinței învățătoresci se va îngriji alegândul inv.

Alegândul inv. conform § 13 din Regulamentul pentru organizarea învățământului va avea să provadă cantoralul în strana dreaptă și afară de sfta biserică, la toate ceremoniile obveninde, să instrueze elevii în cântările bis. să conducă elevii în dumineci și sărbători la sfta biserică, cu cari să cânte cântările ceremoniale, susținând usul cu îmbrăcarea unor elevi la sfta liturgie și să țină prelegere cu elevii de repetiție fără altă remunerațiune. Recurenții sunt poftiți ca recursele ajustate conform Regulamentului pentru organizarea învățământului și dacă a mai servit în alta comună și cu atestat de moralitate, adresate comitetului parohial din Capolnaș să le substearnă în termenul legal la oficiul protopresbiteral din Lipova (Lippa) și să se prezinte sub durata concursului în vre-o duminică ori sărbătoare în sfta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Capalnaș, 11/24 Septembrie 1911.

Ioan Micu
preș. com. par.

Antoniu Moldovan
not. com.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeri* adm. protopopesc.

—□—

3—3

În conformitate cu dispozițiunile din „Regulamentul pentru parohii“ pe aceasta cale se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de **clasa I** vacantă din **Nădlac** cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul de publicitate diecezan.

Recursele, ajustate legal și adresate comitetului parohial din Nădlac, sunt a se înainta Prea Onorabilului Oficiu protoprezbiteral din Arad.

Alesul preot va beneficia de următoarele:

1. una sesiune parohială dinpreună cu imășul sesiunii, ambele pământuri arătoare și competența de pasc.

2., pentru răscumpărarea birului preotesc anual 600 cor. ce se vor plăti din cassa bisericii în rate treilunari anticipative;

3., venitele stolare legale.

Preotul ales se va îngriji însuș de locuință pentru sine; va suportă toate dările publice după întreg venitul beneficiat; va împlini toate funcțiunile ce cad în competența sa în și afară de biserică și se îndatorează a catehiza la toate școlile noastre con-

fesionale gr. or. române din loc, precum și la cea de stat din comună, fără remunerațiune specială pentru aceasta.

Dela reflectanți se pretinde ecalificațiune pentru parohii de clasa primă.

Recurenții au a se conforma întru toate dispozițiunilor §-lui 33 din „Regulamentul pentru parohii” prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserica din loc spre a-și arată desteritatea în cele rituale și orătorie.

Din ședința comitetului parohial din Nădlac, dela 19 iunie (2 iulie), 1911.

Aureliu Petroviciu
președinte.

Georgiu Petroviciu
notar.

În conțelegere cu: *Vasile Beleş* protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala a II. (cl. III—VI) din **Apatu** (cott. Arad), prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. în bani 600 cor. 2., 24 m. lemne, din cari 12 m. sunt pentru învățător, prețuite în 90 cor. 3., 40 cor. despăgubire de pășune. 4., ajutor dela stat votat 270 cor. de tot 1000 cor. 5., locuință în natură cu grădină întreagă și supraedificatele necesare. 6., dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor. cu hora mortului 2 cor. 7., spese de conferință 20 cor. 8. scripturistică 10 cor. 9., pentru curățirea salei de învățământ și a locuinței învățătoresți se va îngriji comuna bis. 10., evincevenalele se vor cere dela stat.

Darea o va solvi alesul inv.

Alesul va avea să conducă cl III—VI precum și elevii școalei de repetiție, apoi va avea să provadă cantoralul în strana stângă și va trebui să conducă elevii săi la biserică și a cânta cu aceia în toate Duminecile și sărbătorile, fără altă remunerație.

Recurenții sunt poftiți ca rugările ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului parohial, să le înainteze Mult On. Oficiu ppsc gr. or. rom. din Borosjenő (com. Arad), în terminul de mai sus, având a se prezenta în același termen și în biserica din Apatu, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Din ședința com. par. din Apatu, ținută la 11/24 Sept. 1911.

Atanasiu Popoviciu
preș. com. par.

Gavril Șandru
not. com. par.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* ppresb. insp. școl. conf.

—□—

3—3

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din **Temeșești**, (Temesd) ppiatul Radnei, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **recurgere de 30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Cel ales beneficiază: 1. Bani gata 544 cor.; 2., 16 jughere pământ la deal; Lemne din pădurea urbarială (8 părți din 166) din cari se va încălzi și sala de învățământ; 4. Pentru curatorat 16 cor.; 5. Spese de conferință 10 cor.; 6. Pentru scripturistică 10 cor.; 7. Dela înmormântările la cari va fi poftit 1 (una) cor.; iar cu liturgie 2 (două) cor.; 8. Cvarțir cu 2 odăi, cuină, cămară, supraedificate și grădină. Darea după pământ și pădure o plătește alesul, precum are să provadă și cantoralul fără altă remunerațiune. Să observe, că întregirea salariului la minimalul legal e votată dela stat, în principiu și alesului i-se va pune în curgere după ocuparea postului.

Recurenții să-și ajusteze resursele lor în conformitate cu prescrișele legale și adresându-le comitetului parohial din Temeșești, să-le subștearnă Pr. On. Oficiu protoprezbiteral în Mariaradna, apoi să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sta biserică din Temeșești pentru a-și arată desteritatea în cele cantorale.

Temeșești, la 28 aug. (10 sept.) 1911.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *P. Givulescu* ppop. insp. de școale.

—□—

3—3

CANCELARIE ADMINISTRATIVĂ ȘI BI- ROU DE INFORMAȚIUNI ÎN BUDAPEȘTA

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte recvizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt, pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat diplomat,
VIII., Aggteleki-u. 10., I. 7. Nrul Telefonului 171-27.

La Librăria Diecezană din Arad

se află de vânzare

Molitvelnicul cu litere latine

legat à cor. 14.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria

Frații Burza, Arad

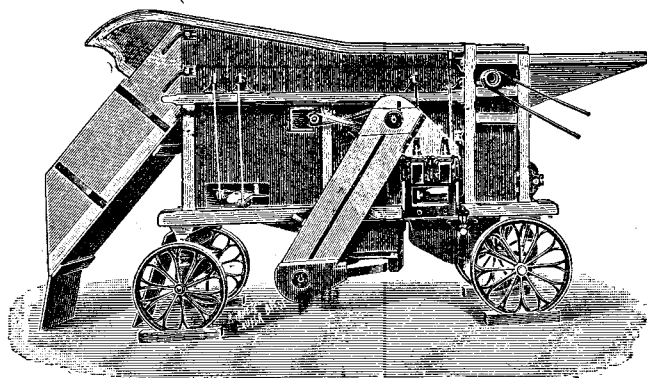
Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

Boros Béni-tér Nr. 1.

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

==== Neguțătorie de fer în gros și în detail. ====

Reprezentanța cercuală a fabricii de mașini soc. an. Nicholson.

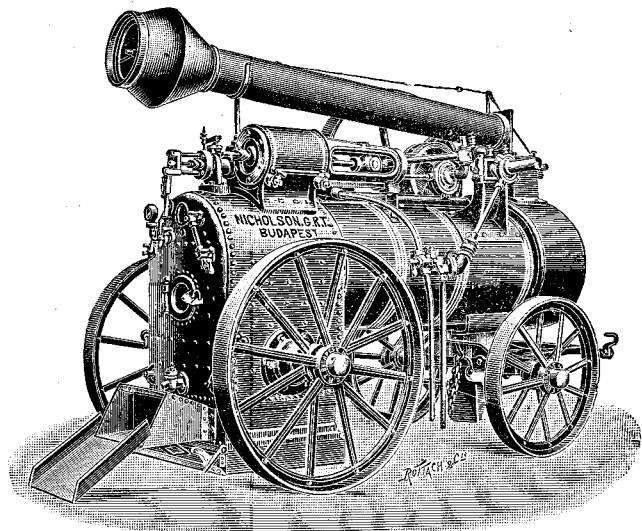
Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării și anume :

Garnituri întregi de mașini de trierat cu aburi, locomobile de drum (automobile). Motoare cu benzin și cu oleu brut. Aranjamente de mori. Prese de oleu hidraulice și de tot felul. Mașini de firezat lemne, aranjate pentru putere motorică.

Masini de secerat si de cosit iarbă, greble

Mașini de sămănat, neghitoaie, ciururi. Pluguri, grăpi cu curel-niște. Prese de vin și pisătoare. Stropitoare originale Vermorel. Articli de vierit și pentru economia podrumurilor. Articli de specialitate. Curele engleze pentru mașini. Oleu și unsoare pentru mașini de calitate primă etc. etc.

Secție de mașini economice și negustorie de specialități separat în casa lui **Dr. Ispravnic** lângă negustoria de fer.

Celor interesați, cari voiesc să-și procure unelte economice, motoare de benzin, mașini de călcat, sau voiesc a-și aranja o moară cu unelte trebuincioase, să ceară **Catalogul nostru ilustrat**, în care va putea afla toate cele de lipsă. — Pentru deslușirile de lipsă sau comande, la cerere mergem în persoană.

20-52

Reprezentanța cercuală a fabricii de mașini soc. an. Nicholson.

Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.